

дозволить мінімізувати чи виключити негативні ознаки традиційного та функціонального підходів, перепроектувати неефективні процеси та буде орієнтована на поліпшення результатів роботи ринку праці в цілому.

1. ДСТУ ISO 9004:2012 Управління задля досягнення сталого успіху організації. Підхід на основі управління якістю (ISO 9004:2009, IDT). URL : https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=53225.

2. Демиденко В. В. Управління бізнес-процесами як складова процесного підходу до управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4517>.

3. Карпій О. П. Маркетинговий аналіз попиту та пропозиції на ринку праці України. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: the stages of formation and problems of development*. 2021. Вип. 3. № 2. С. 181–192.

4. Павлюк Т. І., Ковальова А. А., Ніколайчук Н. П. Особливості ринку праці в Україні. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2015. Вип. 8. С. 876–881.

УДК 330.36:338.245

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/231-233

Олена ГУЗЕНКО

доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки
Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Економічна безпека різних рівнів економічного простору займає одне з актуальних питань розвитку суспільства. Питання набирає особливої гостроти під час надзвичайних умов життєдіяльності суспільства. На даний час в Україні тривають активні воєнні дії, котрі порушують умови функціонування та розвитку суспільства як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівнях. У зв'язку з цим постає питання зміцнення економічної безпеки країни на різних рівнях з урахуванням необхідних змін до існуючих законодавчих регуляторів. Вирішення даного питання повинно відбуватися не лише на рівні взаємозв'язку економічної та національної безпеки країни, а й на рівні представників підприємницького сектора, котрі виступають основним джерелом накопичення коштів країни для підвищення власної обороноздатності. Мається на увазі система оподаткування суб'єктів господарювання різних рівнів, які функціонують в умовах воєнних викликів. Очевидним є те, що лише окреслені ключові моменти вказують на необхідність вирішення низки проблематичних питань, які позитивно вплинуть на зміцнення економічної безпеки країни через адаптацію напрямів їх вирішення, що і обумовило актуальність обраної тематики.

Результати проведених досліджень свідчать про наявність доволі значної кількості наукових розробок, присвячених питанням економічної безпеки в контексті країни та господарюючих суб'єктів. Як правило, вчені обирають предметом вивчення в дисертаційних та монографічних дослідженнях різні проблематичні аспекти, що торкаються не лише економічної безпеки, а насамперед різного виду загроз її зміцненню, при цьому обмежено розкриваються питання досягнення рівня безпеки функціонування в надзвичайних умовах розвитку. До складу науковців, які обрали вказаний напрям дослідження, варто віднести таких, як: Г. Ситник, Г. Блакита, Н. Гуляєва [1], Т. Васильців, А. Дуб, І. Кирик, О. Луцків [2], Є. Білоусов [3], С. Давиденко, О. Єгорова, В. Приходько, П. Матішак [4] та ін. У своїх дослідженнях автори доволі змістовно розкривають сутнісні та методологічні питання збереження рівня економічної безпеки, проте більш поглибленого вивчення потребують проблеми, викликані воєнним станом в країні.

У своїй праці Т. Васильців, А. Дуб, І. Кирик, О. Луцків [2, с. 4–5] звертають увагу на той факт, що відкритий воєнний напад російської федерації спровокував появу значних

викликів, загроз та проблем у питаннях підтримки відповідного рівня економічної безпеки. До таких науковці включили:

- по-перше, значні втрати людського потенціалу, а саме: людські жертви – вбиті, закатовані військові та цивільні особи; понад 4 млн біженців, які вдалися до зовнішньої міграції; 6,5 млн внутрішньо переміщених осіб, які втратили місце роботи та проживання;
- по-друге, припинення діяльності малого та середнього бізнесу, закриття великих підприємств у зоні бойових дій, руйнування критичної інфраструктури та житла;
- по-третє, скорочення обсягів ключових експортних позицій України, що спричинено зупинкою низки стратегічних для вітчизняного експорту підприємств, а також кардинальним порушенням логістики, передусім морської;
- по-четверте, загрози продовольчій та енергетичній безпеці країни, а також відчутне зниження економічної активності представників підприємницького сектора країни, що призвели до фіскального та бюджетного дефіциту тощо.

Усі окреслені проблеми мають негативний вплив на рівень економічної безпеки як країни в цілому, так і представників підприємницького сектора різних регіонів зокрема. Їхній негативний вплив викликає появу ускладнень в життєдіяльності, виживанні та розвитку усіх без винятку регіонів країни як у тилу, так і в зоні бойових дій чи на прифронтовій території.

Проблематичний аспект збереження міцності економічної безпеки тісно пов'язаний з рольовим аспектом національної безпеки країни в період її розвитку. Як зауважує А. Туренко, «... економічна безпека держави виступає основоположним елементом, ядром національної безпеки» [5, с. 41]. Таке твердження науковець підкріплює шляхом окреслення чотирьох підходів до визначення змісту економічної безпеки:

- підхід, що ґрунтується на загрозі національній економіці;
- підхід, що поєднує загрози та можливості;
- підхід, в якому акцент зроблено на спроможності держави належним чином функціонувати;
- підхід, який базується на дослідженні економічної безпеки з опорою на аналіз певної моделі економічної політики держави [5, с. 41].

Очевидним є той факт, що вирішення актуальних проблем економічної безпеки країни, її регіонів та представників підприємницького сектора забезпечує одночасно зміцнення національної безпеки країни загалом. У найбільш загальному розумінні економічну безпеку варто трактувати як здатність держави забезпечувати економічне процвітання суспільства за будь-яких обставин.

Необхідно зауважити, що розробка заходів зі зміцнення економічної безпеки країни має відбуватися за умови чіткого розуміння існуючих загроз, які повинні стати базою для їх адаптації. Як показують проведені дослідження, до складу загроз економічній безпеці країни, яка перебуває в умовах активних воєнних дій, варто включити наступні:

- істотне скорочення внутрішнього валового продукту, зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу, скорочення досліджень на стратегічно важливих напрямках інноваційного розвитку;
- ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки;
- нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, в тому числі фінансової (фіскальної) політики держави, котра знаходиться під впливом воєнних викликів;
- критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромислового комплексу, системах життєзабезпечення;
- критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку;
- велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів тощо.

Вирішення окреслених проблем лежить в правовому полі та залежить від своєчасності їх встановлення, розуміння сутнісного змісту загроз, які порушують правила дотримання рівнів як національної, так і економічної безпеки країни. З цього приводу поділяємо думку фахівців Національного інституту стратегічних досліджень стосовно того, що «...економічна безпека як спроможність національної економіки зберігати стійкість та невразливість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі, стає та збалансоване зростання виступає важливим критерієм оцінювання якісних параметрів національної економіки, стратегічної ефективності економічної політики держави в економічній

сфері» [6]. На їхній погляд, одним із напрямів вирішення актуальних проблем економічної безпеки має стати постійний експертно-аналітичний моніторинг рівнів та загроз економічній безпеці та її складових частин. Беззаперечним є той факт, що такий напрям вирішення окреслених проблем зберігає значну актуальність, а в умовах різкого розширення та посилення потужності загроз, зумовлених повномасштабною агресією РФ проти України, набуває особливого значення.

Викладене вище дає підстави для таких висновків. В умовах воєнних викликів розвитку нашої країни актуалізується питання не лише нівелювання існуючих загроз, а й розуміння їхнього сутнісного змісту. Встановлено, що загрози економічній безпеці мають як внутрішню, так і зовнішню природу та потребують нейтралізації за допомогою механізмів державного регулювання. В даному контексті система раннього виявлення та попередження загроз економічній безпеці як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівнях має ґрунтуватися на всебічному багатокритеріальному поглибленому аналізі їхнього змісту, що дозволить систематизувати їх та обрати найбільш дієві засоби та механізми протидії цим загрозам. На даний час в Україні сформувалося законодавство, що регулює політику держави в сфері економічної безпеки. Однак розв'язана російською федерацією війна проти України обумовлює потребу в оновленні цієї галузі законодавства з огляду на особливості політики в сфері економічної безпеки у повоєнний період

1. Ситник Г. В., Блакита Г. В., Гуляєва Н. М. та ін. Економічна безпека підприємства в Україні : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 284 с.
2. Васильців Т. Г., Дуб А. Р., Кирик І. М., Луцків О. М. та ін. Економіка регіонів України в умовах війни: ризики та напрямки забезпечення стійкості : наук.-аналіт. видання. Львів : ДУ «Інститут національних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України», 2022. 70 с.
3. Білоусов Є. М. Актуальні проблеми господарсько-правового забезпечення економічної безпеки України. Харків : Право, 2017. 240 с.
4. Давиденко С., Єгорова О., Приходько В., Матішак П. та ін. Економіка та економічна безпека держави. Теорія та практика : монографіч. навч. посібник. Ужгород : РІК-У, 2017. 388 с.
5. Туренко А. Ю. Реалізм нової політики економічної безпеки як засіб забезпечення суверенітету України. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 5. С. 39–42. URL : http://lsej.org.ua/5_2023/6.pdf.
6. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. Національний інститут стратегічних досліджень. URL : <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozy-ekonomichnyi-bezpetsi-ukrayiny-v>.

УДК 331.108

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/233-235

Тетяна АЛЬОШИНА

професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту,
кандидат економічних наук, доцент

Сергій КІСЕЛЬОВ

студент магістратури ННІ права
та інноваційної совіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ФАКТОРІВ МАКРОСЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Рівень розвитку кадрового потенціалу підприємства є ключовим чинником ефективного функціонування останнього, оскільки саме кваліфіковані кадри є основою підприємства та рушійним механізмом його діяльності. Потенціал персоналу підприємства є сукупністю можливостей працівників, запорукою продуктивності праці та ефективним інструментом підвищення конкурентоздатності на ринку функціонування. Сучасні умови розвитку українських підприємств вимагають застосування ефективних механізмів розвитку